

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1968
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.2.2024/38
Karar Numarası : 2024/152
Başvuran : S. S.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Tekirdağ 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın tutulduğu ceza infaz kurumundaki koşullar hakkındaki şikayetlerine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Cezasının 11 yıldır hücrede infaz edildiğini ve başka suçlardan ceza alanların farklı infaz rejimine tabi olmalarının ayrımcılık oluşturduğunu,

b. Kendi yaşam alanının bahçe hariç 6 m² olduğunu,

c. Kaldığı odada mutfak lavabosunun bulunmaması sebebiyle sebze meyveleri tuvalet lavabosunda yıkamak zorunda kaldığını,

ç. Bulunduğu odada pencerelerde tel örgü olmasının hava almasını engellendiğini,

d. İki yıldır ücreti karşılığında nakil talebinde bulunduğunu ve nakile açık yerleri talep etmesine rağmen kurum kapasitelerinin dolu olması sebebiyle nakledilemediği cevabını aldığını ifade etmiştir.

3. Muhatap Tekirdağ 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın Silivri Ağır Ceza Mahkemesi'nin 3/3/2014 tarihli ve 2014/... karar sayılı ilamı ile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olarak Kurumda bulunduğu,

b. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumları" başlıklı 9'uncu maddesinde düzenlenen "(1) Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir. Bu kurumlarda bireysel veya grup hâlinde iyileştirmeyöntemleri uygulanır. (2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine bakılmaksızın, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde, Türk Ceza Kanununda yer alan; a) İnsanlığa karşı suçlardan (madde 77, 78), b) Kasten öldürme suçlarından (madde 81, 82), c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan (madde 188), d) Devletin güvenliğine karşı suçlardan (madde 302, 303, 304, 307, 308), e) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315), Mahkûm olanların cezaları, bu kurumlarda infaz edilir." hükmü uyarınca almış olduğu ceza miktarı neticesinde tekli

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

odada barındırılarak cezasının infaz edildiği,

c. Başvuranın kaldığı odanın iddia olunduğu üzere 6 m² olmayıp 2.80 m²'si banyo ve tuvalet alanı olmakla beraber toplam alanın 11.90 m² olduğu,

ç. Kurumda bulunan tekli odalarda tuvalet banyoda lavabo bulunmakta olup ayrı bir mutfak dolabı bulunmadığı ve başvuranın istediği doğrultusunda kurumun ve odanın fiziki şartları göz önünde bulundurulduğunda oda içerisine ayrı bir çalışma odası, tuvalet, banyo ve lavabo yapılmasının mümkün olmadığı,

d. Başvuranın daha önce pencerelerde bulunan fens telleri konusunda yapmış olduğu başvurularına cevaben Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün "güvenlik önlemleri kapsamında yaptırılan tel örgünün kaldırılmasının, koğuşlar arası hükümlü ve tutukluların haberleşmesi ile firar gibi telafisi mümkün olmayan eylemlerin engellenmesi açısından önem arz etmesi ve ileride müessif bir olaya sebebiyet verilmemesi amacıyla uygun olmadığı" değerlendirmesini yaptığı 12/6/2023 tarihli yazısının başvurana 23/6/2023 tarihinde tebliğ edildiği,

e. Başvuranın 2023 yılı içerisinde başka bir ceza infaz kurumuna nakil talepli 4/5/2023 ve 1/6/2023 tarihli dilekçelerinin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderildiği ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce 25/5/2023 tarihli ve 23/6/2023 tarihli yazıları ile talep edilen kurumların kapasitelerinin dolu olması sebebiyle talebinin uygun görülmediğinin belirtildiği ifade edilmiştir.

4. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte, başvuran özetle;

a. Başka suçlardan ceza alanların farklı infaz rejimine tabi olmalarının ayrımcılık oluşturduğunu ve bu durumuna bünyesinde barındırıldığı Kurumun herhangi bir uygulamasının sebep olmadığını,

b. Bulunduğu Kurumda 1 ve 3 kişilik oda sisteminin mevcut olmadığını, 10 ve 16 kişilik koğuşlar ve disiplin cezalarının infaz edilmesi için 18 adet tek kişilik hücrenin bulunduğunu ve cezasının bu hücrelerde infaz edilmesinin yasaya aykırı olduğunu,

c. Oda sistemi ve hücre sistemi arasındaki farklardan dolayı haklarının ihlal edildiğini,

ç. Nakil taleplerine sonuç alamadığını ifade etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz(...)"

6. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

7. Mezkur Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön inceleme yapılması" başlıklı 48'inci maddesine göre; "(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir."

9. Mezkur Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre: "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Adı geçen Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara

ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) tarafından da ifade edildiği üzere “*kötü muamele çok farklı biçimlerde olabilir; bunların birçoğu bilerek yapılmayabilir ancak düzenlemelerle ilgili eksikliklerden veya yetersiz kaynaklardan dolayı ortaya çıkabilir. Bu nedenle bir tesisteki genel yaşam kalitesi, CPT açısından oldukça önemlidir. Söz konusu yaşam kalitesi, büyük ölçüde mahkumlara sunulan faaliyetlere ve mahkumlar ve personel arasındaki ilişkilerin genel durumuna dayanmaktadır.*” (2.Genel Rapor [Inf (92) 3], para. 44).

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların uygun kanıtlarla desteklenmesi gerektiğini, Mahkeme tarafından bu konuda değerlendirme yapılırken makul şüpheden uzak kanıtların bulunmasının arandığını, bu kapsamdaki bir kanıtın yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen karinelere de oluşabileceğini belirtmektedir (*Labita/İtalya* [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, para. 121).

15. Başvuranın cezasının 11 yıldır hücrede infaz edilmesinin infaz rejimine aykırı olduğu ve bu durumun başka suçtan cezası infaz edilenlere kıyasla ayrımcılık oluşturduğu iddiasına ilişkin olarak; muhatap Kurum tarafından başvuran hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına karar verildiği ve söz konusu cezanın 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumları*" başlıklı 9'uncu maddesi uyarınca tek kişilik odada infaz edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Muhatap tarafından iletilen belgeler incelendiğinde; başvuranın cezasının 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi uyarınca tek kişilik odada infaz edilmesi gerektiği ve söz konusu uygulamada bir hukuka aykırılık olmadığı anlaşıldığından, başvuranın açıkça dayanaktan yoksun olan iddiasının kabul edilmez bulunması gerektiği kanaatine varılmıştır.

16. Başvuranın dilekçesinde kendi yaşam alanının bahçe hariç 6 m² olduğu iddiası yer almaktadır. Muhatap Kurum tarafından başvuranın kaldığı odanın 2.80 m²'sinin banyo ve tuvalet alanı olmakla beraber toplam alanın 11.90 m² olduğu ifade edilmiştir. CPT'nin asgari kişisel yaşam alanı standardına göre “*...tek kişilik bir oda 6m² olmalı, ayrıca (genellikle 1 m² ila 2 m² tutarında) bir banyo/tuvalet eklentisi bulunmalıdır.*” [CPT/Inf (2015) 44, para 10]. Muhatap tarafından iletilen belgelerden başvuranın kaldığı odanın uluslararası standartlarda öngörülen asgari kişisel yaşam alanı standartlarının üzerinde olduğu anlaşıldığından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

17. Başvuran, kaldığı odada mutfak lavabosunun bulunmaması sebebiyle sebze meyveleri tuvalet lavabosunda yıkamak zorunda kaldığını iddia etmiştir. Muhatap Kurum tarafından Kurumda bulunan tekli odalarda tuvalet/banyoda lavabo bulunduğu, ayrı bir mutfak lavabosu bulunmadığı ve başvuranın isteği doğrultusunda oda içerisine ayrı bir çalışma odası ve mutfak lavabosu yapılmasının Kurumun ve odanın fiziki şartları göz önünde bulundurulduğunda mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Uluslararası belgeler incelendiğinde; gerek CPT Standartlarında gerek Birleşmiş Milletler Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart (“*Nelson Mandela*”) Kuralları'nda mahpusların odalarında banyo ve tuvaletkinden ayrı olmak üzere bir mutfak lavabosu olması öngörülmemiş olup mahpusun sıcak suya erişimi, içme suyuna erişimi, kişisel bakımını sağlayabileceği

banyo ve tuvalet imkânı vb. konuların düzenlendiği görülmüştür. Muhatap tarafından iletilen belgelerden, Kurumun uluslararası alanda ceza infaz kurumları için öngörülen fiziki şartları sağladığı görülmüştür. Başvuranın odasında banyo ve tuvalettekinden ayrı bir musluk bulunmaması hem uluslararası hem de ulusal mevzuata aykırılık teşkil etmediğinden söz konusu iddia bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

18. Başvuran, bulunduğu odada pencerelerin tel örgü ile kapalı olmasının hava almasını engellendiğini iddia etmektedir. Muhatap tarafından iletilen belgelerden başvuranın daha önce pencerelerde bulunan fens telleri konusunda başvuruda bulunduğu, yapmış olduğu başvurularına cevaben Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 12/6/2023 tarihli yazısında “*güvenlik önlemleri kapsamında yaptırılan tel örgünün kaldırılmasının, koşullar arası hükümlü ve tutukluların haberleşmesi ile firar gibi telafisi mümkün olmayan eylemlerin engellenmesi açısından önem arz etmesi ve ileride müessif bir olaya sebebiyet verilmemesi amacıyla uygun olmadığı*” değerlendirmesini yaptığı ve ilgili yazının başvurana 23/6/2023 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmıştır.

19. CPT'nin Faaliyetlerine İlişkin 11'inci Genel Raporu'na göre; “*CPT, sıklıkla metal panjur, kapak ve plaka gibi hücre pencerelerine yerleştirilerek tutukluları gün ışığına erişimden mahrum bırakan ve kaldıkları yere temiz hava girmesini engelleyen araçlarla karşılaşmaktadır. Bunlara özellikle dava öncesi mahkeme önüne henüz çıkarılmamış tutukluların bulundurulduğu yerlerde rastlanmaktadır. CPT, belli tutuklular açısından hile ve/veya suça yönelik faaliyetlerle ilgili riskin önlenmesine yönelik özel güvenlik önlemlerinin gerekli olabileceğini tamamen kabul etmektedir. Ancak bu tür önlemlerin uygulanması kural değil, istisna olmalıdır. Bunun anlamı şudur: ilgili yetkililer her bir tutuklunun durumunu ayrı ayrı değerlendirerek belli güvenlik önlemlerinin gerçekten gerekli olup olmadığını incelemelidir. Bunun da ötesinde, böyle önlemler gerekli olsa dahi, hiçbir zaman söz konusu tutukluların gün ışığı ve temiz havadan mahrum bırakılması anlamına gelmemelidir. Bunlar her tutuklunun yararlanma hakkı bulunan yaşamın temel unsurlarıdır.*” (CPT/Inf (2001)16, 2020, para. 30).

20. Muhatap tarafından iletilen belgelerden iddiaya konu tellerin odaya giren hava akımını ve gün ışığını büyük oranda engelleyen plak ya da panjur şeklinde değil de tel örgü biçiminde olduğu, bu durumun yaşam için temel unsur olarak kabul edilen temiz hava ve gün ışığına erişimi kısmı bir şekilde engellemiş olsa da kötü muamele için uygulanan asgari ağırlık düzeyini aşmadığı İdarenin bu uygulamasının belli tutuklular açısından suça yönelik faaliyetler ve benzeri durumlarla ilgili riskin önlenmesine yönelik özel bir güvenlik tedbiri olduğu değerlendirildiğinden ihlal olmadığı kanaatine varılmıştır.

21. Başvuran, 2 yıldır ücreti karşılığında nakil talebinde bulunduğunu ve nâkile açık yerleri talep etmesine rağmen kurum kapasitelerinin dolu olması sebebiyle nakledilemediği cevabını aldığı iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından, başvuranın 2023 yılı içerisinde başka bir ceza infaz kurumuna nakil talepli 04/05/2023 ve 01/06/2023 tarihli dilekçelerinin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderildiği ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne 25/05/2023 tarihli ve 23/06/2023 tarihli yazıları ile talep edilen kurumların kapasitelerinin dolu olması sebebiyle talebinin uygun görülmediğinin belirtildiği ifade edilmiştir.

22. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 53'üncü maddesi uyarınca “*Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler.*” Hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri hususunda ise aynı kanunun 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde “*İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması*” şartı arandığı görülmektedir. Muhatap tarafından iletilen belgeler incelendiğinde, başvuranın nakil talepli dilekçelerinin işleme alındığı, Ceza ve Tevkifevleri'nin kapasite doluluğu sebebi ile nakil talebine olumsuz yanıt verdiği, başvuranın dışında kapasite doluluğu sebebiyle nakil talepleri gerçekleştirilemeyen birçok mahpus olduğu ve başvurana bu konuda özellikle ayrımcı bir uygulama yapılmadığı anlaşıldığından açıkça dayanakta yoksun olan iddianın kabul edilmez olduğu değerlendirilmektedir.

23. Sonuç olarak, kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/2/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmailAYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye